

Västmanlands läns museum
Kulturmiljö Rapport B
2014:B4

Kungsgården 3

Upptagning av port i sophus

Antikvarisk medverkan

Kungsgården 3
Arboga stadsförsamling
Västmanlands län

Fredrik Ehltón

Kungsgården 3
- Upptagning av port i sophus

Antikvarisk medverkan

Kungsgården 3
Arboga stadsförsamling
Västmanlands län

Länsmuseets dnr: VLM130089

Fredrik Ehltón

Utgivning och distribution:
Västmanlands läns museum
Karlgatan 2, 722 14 Västerås
Tel 021-39 32 22
E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

© Västmanlands läns museum 2014

Omslagsfoto: Detalj av ny port i sophuset. Foto: Vlm_kmvFE-4609

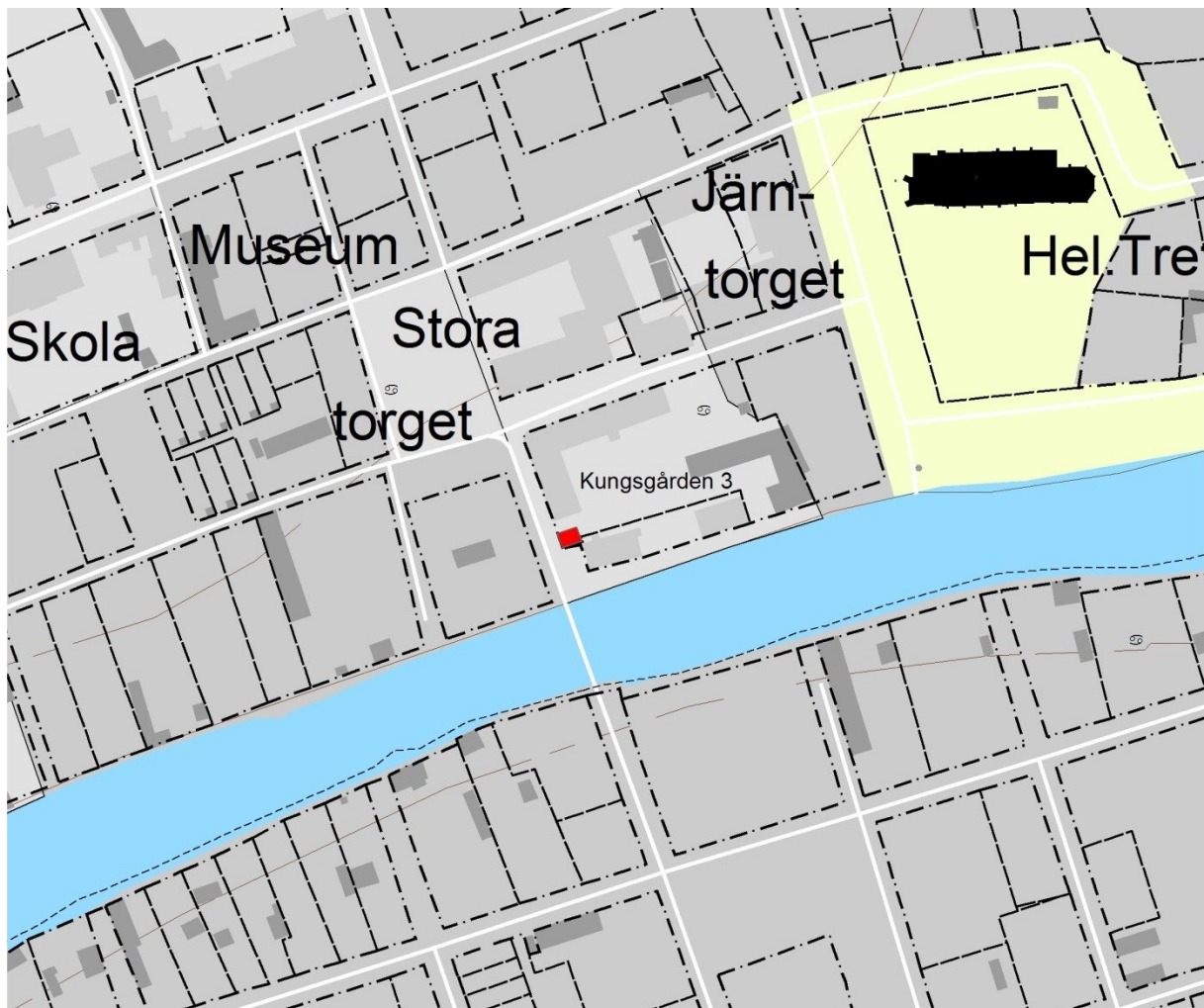
Foto: Där inget annat anges är fotografier tagna av Fredrik Ehltón, Västmanlands läns museum.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01172.

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-86511-98-2

Inledning

Sopuset ligger ut mot Kapellgatan i kvarteret Kungsgården 3 som sedan 1988 är förklarad som byggnadsminne. I april 2014 ansökte fastighetsägaren om tillstånd att ta upp en port i sopuset ut mot gatan. Syftet med porten var att underlätta sophämtningen då klagomål kommit från de som hämtar soporna. Länsstyrelsen i Västmanlands län lämnade tillstånd till åtgärden i maj 2014 (Lst dnr. 432-2158-2014). Arbetena skulle följas av en antikvarisk sakkunnig och fastighetsägaren utsåg Västmanlands läns museum till antikvarisk medverkande för ärendet. Arbetet genomfördes under sommaren 2014 med medverkan av byggnadsantikvarie Fredrik Ehltom som även sammanställt denna rapport.

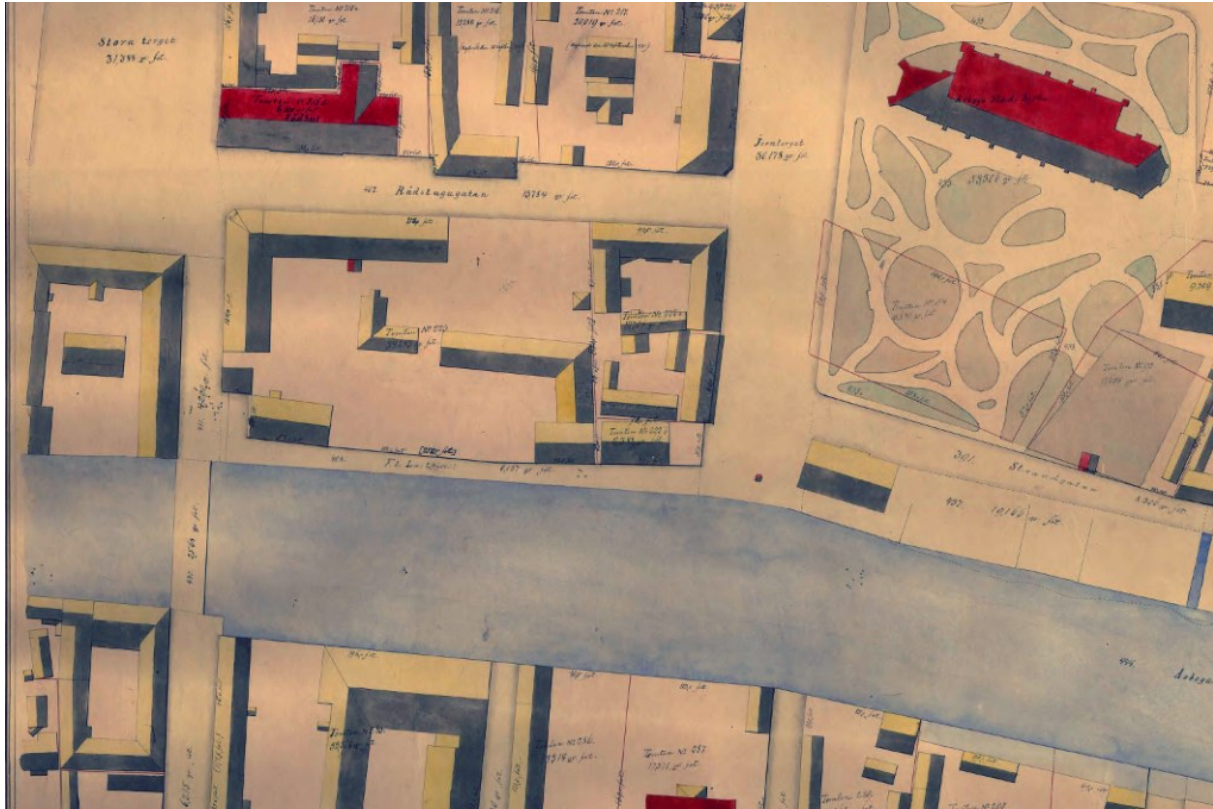

Karta över aktuellt område i Arboga stad. Sopuset i kvarteret Kungsgården 3 är markerat med röd färg. Utdrag ur digitala fastighetskartan från 2004. Skala 1:4000.

Historik

Kvarteret Kungsgården har fått sitt namn efter den kungsgård, som anlades i Arboga vid 1500-talets mitt, och som bland annat fungerade som residens och avelsgård. År 1634 hade hela det nuvarande kvarteret Kungsgården jämte residenset, på nuvarande rådhusomten, överlåtits åt Arboga stad.

Eftersom staden underlät att bebygga kv. Kungsgården, vilket vid denna tid utgjordes av ett till residenset hörande trädgårdsområde, kom kvarteret genom ett kungligt beslut att överföras i enskild ägo. Från slutet av 1600-talet och framåt tillhörde fastigheterna i kvarteret olika näringsidkare i staden. Genom rivning av äldre träbebyggelse, som ersatts av byggnader, vilka svarade mot nya verksamheter och behov, har kvarteret ändrats framför allt under 1800-talets andra hälft.¹

En byggnad som är placerad där sophuset finns idag dyker först upp på stadskartan över Arboga stad från 1884. En svag markering av byggnaden finns på 1880 års stadskarta. Sophusets kraftiga ramverk av timmer talar för att byggnaden skulle kunna härstamma från denna tid.

Byggnaden är uppförd i ett ramverk av kraftigt fyrkantstimmer som klätts med panel på en grund av stora huggna naturstenar. Panelen är slät in mot gården och mot gatan är den dekorativt skuren med snickarglädje. Fasaden är målad i en blekgrön kulör. Taket är plant och täckt av plåt.

¹ Länsstyrelsen i Västmanlands län. Byggnadsminnesbeslut 080703, Dnr 11.392-2-88.

Krav på utförande i Länsstyrelsens beslut

Sophuset skyddas i de skyddsbestämmelser som finns till byggnadsminnet. Länsstyrelsen bedömde att åtgärden att ta upp en ny port medförde en begränsad påverkan på byggnadsminnets kulturhistoriska värden. Åtgärden ansågs också nödvändig för att tillgodose gällande arbetskrav från de som skötte sophämtningen. I Länsstyrelsens beslut fanns följande krav på utförande av den nya porten:

- Den nya portens utsida ska utgöras av befintliga plankbrädor.
- Porten får vara max 120 cm bred och 200 cm hög.

I samband med upptagningen av den nya porten höjdes även golvet inne i soprummet. Även detta var en åtgärd för att underlätta sophämtning. Länsstyrelsen bedömde att åtgärden inte var tillståndspliktig.

Bild 1. Sophuset innan den nya porten tagits upp. Fasad ut mot Kapellgatan.

Bild 2. Interiören i soprummet innan den nya porten togs upp och golvet höjdes.

Upptagning av port i sophus

Öppningen sågades upp i fasaden och de brädor som skulle utgöra dörren till sophuset spikades ihop med plank. Dörren hängdes upp med gångjärn. I nederkanten gjordes en ventilationspringa som täcktes med en gummlist.

Bild 3. Sophuset efter att den nya porten tagits upp. Åtgärden blev mycket diskret.

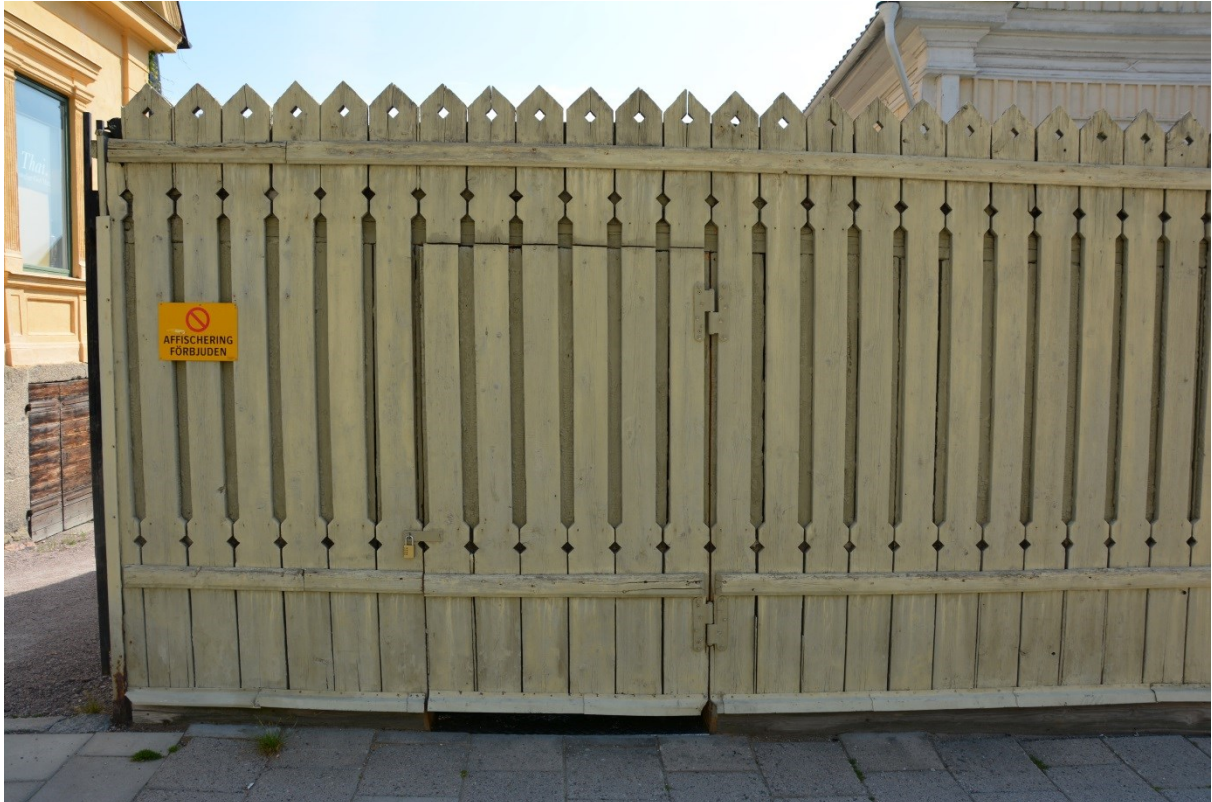

Bild 4. Fasaden ut mot Kapellgatan efter att den nya porten tagits upp.

Bild 5. Soporrummet efter att porten tagits upp och golvet höjts.

Bild 6. I nederkanten sattes en gummilist för att förhindra drag, men ändå ge ventilation in i sovrummet.

Bild 7. Dörren med gummilisten från insidan.

Resultat

Upptagningen av den nya porten i sophuset har skett enligt Länsstyrelsens beslut och är godkänd ur antikvarisk synvinkel.

Litteratur och källor

Sjökvist Helen, Kulturmiljövård i Mälardalen, *Kvarteret Kungsgården 3, Arboga stadsförsamling, Wettergrenska huset*, 2009-05-25

Länsstyrelsen i Västmanlands län. *Byggnadsminnesbeslut* 2008-07-03, dnr 11.392-2-88

Bildlista

Bild 1	Vlm_kmvFE-4147
Bild 2	Vlm_kmvFE-4146
Bild 3	Vlm_kmvFE-4607
Bild 4	Vlm_kmvFE-4608
Bild 5	Vlm_kmvFE-4621
Bild 6	Foto Jan Jonsson
Bild 7	Foto Jan Jonsson

Administrativa uppgifter

Västmanlands läns museums dnr: VLM130089

VO Kulturmiljö; projektnr: 3-13-115

Länsstyrelsen dnr: 432-2312-2013

Fastighetsbeteckning: Kungsgården 3

Landskap: Västmanland

Län: Västmanland

Socken: Arboga stad

Kommun: Arboga

Ägare-beställare: Jan Jonsson
Kapellgatan 17E
732 30 Arboga

Entreprenör: Bo Ulmnäs
Lundbjörken Björkgattu 37
793 97 Siljansnäs

Antikvarisk medverkan: Västmanlands läns museum
Antikvarisk expert Fredrik Ehlton
Karlskatan 2
722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22

– en del av Landstinget Västmanland

Västmanlands läns museum, Karlsgatan 2, 722 14 VÄSTERÅS
Tele: 021-39 32 22 · E-post: lansmuseet@ltv.se
Hemsida: www.vastmanlandslansmuseum.se

ISSN 1651-7342
ISBN 978-91-86511-98-2